

"שלמים מציון"

זברי תורה בפרשת השבוע בהלכה ובאגדה מתורתו של מורנו ורבנו
הגאון הגדול רבי שלוי בן ציון פלמן זצוק"ל

פרשת וישלח

"על כן לא יאכלו את גיד הנשה - האוכל גיד הנשה שלם - בדין בריה בגיד הנשה"

"על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה, כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה". (פרק ל"ב פסוק ל"ג).

כל הגיד יש חשיבות באכילתו, וממילא אינו נחשב כאכילת חצי שיעור. והחשיבות של הבריה שיש בכללות הגיד, מועילה לאיסור גיד הנשה להחשיבו כאוכל שיעור שלם, ולחייבו במלקות.

אמנם ברמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פרק ח' הלכה ב') מפורש שדין זה שאוכל גיד שלם לוקה מדין בריה, מדובר אפילו כשאוכל רק את חלק הגיד ששוכב על כף הירך, ואין צריך לאכול את כל הגיד. וז"ל: "האוכל מגיד הנשה הפנימי ממקום שעל הכף לוקה, ואם אכל מחלבו או משאר הגיד הפנימי או מכל החיצון מכין אותו מכת מרדות. וכמה שיעור אכילה כזית, ואם אכל הגיד שעל הכף כולו אע"פ שאין בו כזית לוקה מפני שהוא כבריה בפני עצמה".

וכן כתב הרמ"א (יו"ד, סימן ק' סעיף א'), "ועיקר גיד הנשה אינו אלא על הכף בלבד, והוא כרוחב ד' אצבעות, ואם הוא שלם מקרי בריה".

ומפורש ששם בריה בגיד הנשה, נאמר על הגיד שעל הכף, שזה לבדו כבר מוגדר כבריה והאוכלו לוקה. ודבר זה צ"ע הרי אותו גיד שעל הכף אינו גיד שלם כלל, שהגיד בעצמו הוא ארוך הרבה, והחלק שעל הכף הוא קטע קטן מתוך הגיד ואיך אנו מחשיבים אותו לבריה.

איסור גיד הנשה נותן לגיד חשיבות של שלמות

ונראה לומר בזה דבר חידוש, דהיסוד של בריה הוא שהשלמות נותנת לזה חשיבות, ומכח זה חייבים עליו אפילו שאין בו כזית, שהחשיבות של השלמות מחשיבה אותו כשיעור שלם. ובכל אכילה פחות מכזית אינו נחשב לאכילה, ולכן אין חייבים עליה, אבל כבריה מתוך החשיבות של השלמות אפילו כשזה פחות מכזית נחשב לאכילה.

ומעתה נראה לומר שבהגדרות של בריה לא רק דבר שהוא שלם בחפצא מוגדר כבריה, אלא גם דבר שיש בו חפצא שלם של איסור ג"כ אפשר להגדירו כבריה, אפילו אם מצד עצם החפצא אינו שלם. משום שעצם זה שיש בחפצא הזה שם של שלמות האיסור, נותן לחפצא חשיבות של בריה.

וממילא מובן מאוד שבגיד הנשה, הגיד שעל כף הירך מוגדר כבריה, אפילו שעצם הגיד הוא ארוך וזה רק חלק קטן מהגיד. דכיון שאיסור גיד הנשה שאסרה תורה הוא אותו הגיד שעל הכף בלבד, א"כ יוצא שבחלק הזה של הגיד יש בו שלמות של איסור גיד, שזהו חפצא שלם של איסור גיד שאסרה התורה. ולכן אפילו אם מצד האבר עדיין הגיד אינו שלם, מ"מ כיון שמצד האיסור זהו חפצא

במשנה בחולין (דף צ"ו א') איתא, "האוכל מגיד הנשה כזית סופג ארבעים, אכלו ואין בו כזית חייב".

ופרש"י, "אכלו ואין בו כזית חייב, משום דבריה הוא וחייב בכל שהוא, וכדאמרין במסכת מכות אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא, שהוא חייב. אמרו לו מפני שהיא כברייתה".

מבואר במשנה שגיד הנשה נחשב בריה, ולכן האוכל גיד הנשה שלם לוקה ארבעים אפילו כשאין בו כזית, שבכריה יש חשיבות של איסור שלם, ויש בזה חיוב מלקות אפילו אם היא פחותה מכזית.

לא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד

ולכאורה צ"ע דבגמ' בחולין שם איתא, "אמר שמואל לא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד, שנאמר על כף הירך".

ופרש"י, "שעל הכף, דאע"פ שהגיד ארוך אין אסור אלא מה ששוכב על הכף. כף, בשר הסובב את הקולית ודבוק לעצם והגיד הארוך שוכב מקצתו על גבי אותו בשר".

מבואר בדברי הגמ' שאיסור גיד הנשה לא נאמר על כל הגיד, אלא רק על החלק הזה של הגיד ששוכב על כף הירך. ואע"פ שהגיד בעצמו הוא ארוך וממשיך גם מעבר לכף, מ"מ האיסור שאסרה התורה בגיד הנשה נאמר רק על החלק של הגיד ששוכב על הכף.

ומעתה תמוה מאוד איך יתכן להחשיב את החלק של הגיד שנאסר באיסור גיד הנשה כבריה, ולומר שהאוכלו חייב משום בריה אפילו שאין בו כזית. הלא כל המושג של בריה הוא דווקא כשהחפצא שלם, כמו באוכל נמלה שהנמלה שלמה, או באיסור אבר מן החי שאוכל אבר שלם, וכן על זה הדרך בכל המקומות שנאמר דין בריה מדובר שהחפצא הוא שלם מתחילת ברייתו. וכן נפסק בשו"ע (יו"ד, סימן ק' סעיף א') שההגדרה של בריה נאמרה דווקא על דבר שלם.

ומעתה אם איסור גיד הנשה לא נאמר על כל הגיד, אלא רק על החלק הזה ששוכב על הכף, א"כ איך אפשר להחשיב את החלק הזה כבריה, ולומר שהאוכלו לוקה ארבעים מדין בריה. הלא אותו חלק אינו בריה שלמה, שזהו רק חלק קטן מתוך הגיד ולא גיד שלם.

אכל את הגיד בשלמותו

ולכאורה היה מקום לומר שבאמת מה שכתוב במשנה שהאוכל גיד הנשה שלם לוקה ארבעים משום בריה, מדובר באופן שאכל את כל הגיד, גם את החלק ההתר של הגיד. ובזה יש לדון ולומר שאע"פ שאיסור גיד הנשה לא נאמר על כל הגיד, אבל כל הגיד מצטרף בשביל להחשיב את האכילה הזו לאכילה של בריה, ולחייבו במלקות מצד אכילת גיד הנשה. כיון שלמעשה אחר שאכל עתה את

שלם של איסור, ממילא חל על זה חשיבות של בריה. וע"כ האוכל את אותו הגיד שעל הכף נחשב כאוכל בריה - וכאוכל איסור שלם, ומתחייב במלקות.

והנה לשון הרמב"ם הוא, "ואם אכל הגיד שעל הכף כולו, אע"פ שאין בו כזית לוקה, מפני שהוא כברייה בפני עצמה", ויש לדקדק בלשונו שכתב "כברייה", הוסיף בזה את האות כ', ומשמע מזה שבאמת הגיד אינו ממש בריה, אלא שהוא "כברייה". ולפי מה שנתבאר י"ל שכוונתו לרמז, שאע"פ שאותו הגיד שעל הכף אינו בריה שלמה, שהוא רק חלק קטן מהגיד, אעפ"כ הוא נידון כברייה כיון שחל עליו שם האיסור בשלמותו.

מראה הגיד האסור נראה כברייה
 עוד אפשר ליישב דהגיד המונח על הכף, בצורתו ובמראהו נראה כגיד שלם, וי"ל שבשביל להחיל שם וחשיבות בריה מספיק זה שבצורת גידולו הוא נראה כברייה. וממילא אע"פ שעצם הגיד הוא ארוך וממשיך ומתפשט גם מעבר לכף, אולם כיון שהגיד שעל הכף נראה כגיד בפני עצמו, כבר חל עליו החשיבות של בריה, והאוכלו נחשב כאוכל בריה שמתחייב במלקות.
 ולפי זה גם מדוקדק לשון הרמב"ם שכתב "שהוא כברייה בפני עצמה", וכוונתו לומר שכיון שהוא נראה כברייה בפני עצמה, זה עצמו מספיק להחיל עליו שם בריה לענין זה שיתחייב במלקות באכילתו.

"אם גיד הנשה נוהג גם בבהמות נקבות"

"על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה וגו'". (פרק ל"ב פסוק ל"ג).

הנה בספר כרתי ופלתי, בכרתי (יו"ד, סימן ס"ה סקט"ו) כתב רבי יהונתן אייבשיץ, "והנה בזמני היה מנקר אחד אפילו בעל תורה ומומחה למאוד, ונשתבש בדעתו לומר על גיד אחר שהוא הגיד האמיתי, ועד היום הזה טעינו נחנו ואבותינו, בגיד, שאינו גיד שאסרה התורה. והיה הולך ושב בכל ארץ אשכנז, ומרעיש הבריות, עד שבא לפראג, והציע דבריו לפני, ולפני חכמי העיר הגאונים. ואני חקרתי ובדקתי את הדבר, ומצאתי שזה הגיד אינו רק בבהמות זכרים ולא בבהמות נקבות, ואז הראיתי לו סמ"ג שכתב דגיד הנשה נוהג בזכרים ונקבות, ועל ידי כן אשתקל מילוליה".

ולא בסמ"ק ולא בשום פוסק. ובוודאי כיוון לדברי החינוך במצוות גיד הנשה (מצווה ג') שכתב שמצווה זו נוהגת בזכרים ונקבות. וזה תמוה מאוד כי מה שכתב החינוך שהמצווה נוהגת בזכרים ונקבות, הכוונה היא שנוהגת אצל אנשים ונשים, כמו שכתב כן בכל המצוות, ואין כוונתו לומר שדין זה נוהג בבהמות זכרים ונקבות.

ובספר "תולדות אדם" לרבי זלמליה מוולאז'ין (חלק ב' פרק ה') תמה על דברי הכרתי הללו, שמה שכתב בשם הסמ"ג שגיד הנשה שאסרה תורה נוהג בבהמות זכרים ונקבות, לא נמצא לא בסמ"ג

אבל באמת היום נדפס הכרתי בהוצאה חדשה, ושם מובא שבספר כרתי ופלתי שנדפס בחיי המחבר, יש עליו הגהות בכתב יד מרבי יהונתן אייבשיץ בעצמו, ושם במקום שכתוב סמ"ג, הגיה וכתב "צריך לומר ספר הניקור". וזהו ספר על הלכות ניקור מבעל העיטור שהוא אחד מהראשונים ונדפס בטור בסוף סימן ס"ה, ושם הוא כותב מפורש שגיד הנשה נוהג גם בבהמות נקבות.

וישא יעקב עיניו וירא - ועמו ארבע מאות איש"

"וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו בא ועמו ארבע מאות איש וגו'". (פרק ל"ג פסוק א')

הנה מלשון הפסוק נראה שכאשר יעקב נשא את עיניו והביט לעבר עשיו שמתקרב לקראתו, מיד באותו הרגע ראה גם שהולכים עימו ארבע מאות איש. ולא היה צריך לעמוד כמה רגעים כדי לספור את האנשים ולראות שיש בהם ארבע מאות איש, אלא מיד בראיה אחת ראה שארבע מאות איש עימו.

ובביאור הדבר כתב בחידושי מהרי"ל דיסקין (עה"ת), על הפסוק הזה, "פירוש הגם דהמלאכים ששלח אמרו לו שהולך בארבע מאות איש, עם כל זה גם הוא כשנשא עיניו ראה והבין בשכלו הטוב שיש בכאן כמספר הזה".

אל רבנו לשמוע עצתו. הוא הגיש לידי רבנו את המכתב שהיה גדוש מילים וממולא משני עבריו, וחיכה לתשובתו.
 רבנו עבר על המכתב במעוף עין כדרכו, ויעץ מה שיעץ.
 ר' יושיע יצא מבית רבנו תחת הרושם, שבסקירתו הקלה לא תפס את הבעיה לכל היקפה. הוא ניסה ונכנס שנית אל רבנו, ושאל בנעימה של רטט, כלום קרא רבי את המכתב כולו?
 רבנו מפתיעו בשאלה נגדית, ואתה קראת את המכתב? וכמה מילים הוא יכול?
 הלא מחריש, ורבנו ממשך, "תנוח דעתך קראתי את המכתב, וזה לך האות כן וכך מילים במכתב...".
 ר' יושיע שב הביתה כולו מופתע, מנה את המילים, מעבר מזה ומזה, והנה לא נפל דבר".

והנה בענין זה מסופר כמה עובדות מופלאות על המהרי"ל דיסקין בעצמו, שבראיה אחת ובסקירה אחת ראה את כל מה שלפניו. ובספר "עמוד אש" - תולדות חייו של המהרי"ל דיסקין (עמוד קפ"א), כתב ר' יושיע שטרן מירושלים קיבל פעם מכתב מיוחד מקרובו במדינת אונגאריין, בו הוא שואל לעצתו אודות בעיה מסחרית מסובכת, הלא לא אבה להסתמך על דעתו הוא, עמד ועלה

ליד העץ שאלוהו שוב כמה עלים יש בו, ואכן מיד ענה את סכום העלים פחות אותם מספר עלים שהיה בענף שנתלש. ובספר "עמוד האש" (עמוד ק"פ) כותב, "מישהו ממקורביו ביותר ההין ושאלו תוך כדי טיולו, מהיכן כח תפיסה שכזה, לתפוס תוך

כדי סקירה אחת והבטה חטופה, היקף כל כך גדול? השיב לו רבנו בפשיטות, כלום דבר חדש הוא? מפורש הוא בקרא "וישא יעקב עיניו וירא ארבע מאות איש, כלומר בהצצה הראשונה ראו עיניו ארבע מאות איש..."

"ויפול על צואריו וישקהו"

"וירץ עשו לקראתו ויחבקו ויפול על צואריו וישקהו ויבכו". (פרק ל"ג פסוק ד')

ויפרשי, וישקהו, נקוד עליו, ויש חולקין בדבר הזה בברייתא דספרי יש שדרשו נקודה זו לומר שלא נשקו בכל לבו, א"ר שמעון בן יוחאי הלכה היא בידוע שעשו שונא אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו.

ובמדרש רבה (פרשה ע"ח אות ט'), מובא המחלוקת הזו, ואיתא במדרש "וירץ עשו לקראתו וישקהו, נקוד עליו, אר"ש בן אלעזר בכל מקום שאתה מוצא הכתב רבה על הנקודה אתה דורש את הכתב, הנקודה רבה על הכתב אתה דורש את הנקודה. כאן לא כתב רבה על הנקודה ולא נקודה רבה על הכתב, אלא מלמד שנכמרו רחמיו באותה השעה ונשקו בכל לבו. אמר לו ר' ינאי אם כן למה נקוד עליו, אלא מלמד שלא בא לנשקו אלא לנשכו, ונעשה צוארו של אבינו יעקב של שיש וקהו שיניו של אותו רשע, ומה ת"ל ויבכו אלא זה בוכה על צוארו וזה בוכה על שיניו."

שמעתי מהגרי"מ פיינשטיין זצ"ל ביאור נפלא בביאור הפלוגתא, דהנה הכלל הוא שבכל מקום שיש נקודות על מילה מסוימת, הרי הנקודות הללו באות להוציא מקרא מידי פשוטו, ולומר שהפשט בפסוק הזה הוא לא כפשוטו. והנה דרך המנשקים שמנשקים בכל הלב, שכאשר אדם מנשק את

השני, בדרך כלל הנשיקה הזו באה מתוך אהבה וחיבה, וממילא היא מכל הלב.

וממילא הפשטות שכאשר כתוב "וישקהו", הרי הנשיקה הזו באה בלב שלם, שעשיו נישק אותו נשיקה אמיתית של קירבה וחיבה. אבל כל זה טוב אילו לא היה נקודות על המילה "וישקהו", אבל עתה שיש בה נקודות, משמעות הנקודות היא להוציא מידי פשוטו ולומר שכאן הנשיקה הזו לא היתה מכל הלב. ולכן הדעה הראשונה סוברת "שלא נשקו בכל לבו", או שנשקו רק מטעמי נימוס, או כדברי המדרש שכיון בנשיקתו מחשבה זדונית לנשוך את צוארו של יעקב.

אבל רשב"י חולק ואומר "הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב", וממילא כיון שכך היא המציאות, א"כ הפשטא דקרא הוא שכאשר כתוב נשיקה בין עשיו ליעקב, מובן שהנשיקה הזו לא היתה מכל הלב, שהרי עשיו שונא את יעקב.

וממילא אם כאן המילה "וישקהו", נקודה הרי זה בא להוציא מהפשטות ולומר שאע"פ שבכל מקום כאשר עשיו מנשק את יעקב הנשיקה היא לא מכל הלב, כאן הנשיקה היתה מכל הלב, "שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו".

*

הלכה היא בידוע שעשיו שונא ליעקב

מרן הגרי"ש כהנמן זצ"ל - הרב מפוניבז', ביאר את לשונו של רשב"י שאמר "הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב", דהנה בכל מקום מוזכר בגמ' שרבי שמעון דורש טעמא דקרא.

ואילו כאן רבי שמעון אומר "הלכה היא" לומר שכאן אנחנו לא צריכים לחפש טעמא דקרא למה עשיו שונא את יעקב, אלא דבר זה הלכה. שהשנאה טבועה אצלם בדם, בלא שום טעם או סיבה. שגם במקום שאין שום סיבה למה הגוי ישנא את היהודי, הרי המציאות היא שעשיו שונא את יעקב, גם כאשר אין לו שום קשר ושייכות ליהודי שמחמת זה צריך להוולד אצלו שנאה.

המשגיח ממיר הגה"צ רבי ירוחם זצ"ל, הלך פעם בדרך עם קבוצת תלמידים, ראה אותם גוי שייגץ קטן לקח אבן זורק עליה. אמר ר' ירוחם לבחורים, למה הוא זרק עלינו אבן, וכי עשינו לו איזה רעה, או דיברנו משהו נגדו? הרי אנחנו בכלל לא מכירים אותו ואין לנו שום שייכות עימו, וא"כ למה הוא זורק עלינו אבן.

התשובה לכך - אמר ר' ירוחם - היא "עשיו שונא את יעקב", גם כאשר אין שום סיבה ולא עשו לגוי שום רעה, הרי טבוע לו בדם

המציאות של עשיו שונא את יעקב. ולכן אפילו תינוק קטן שלא יודע בין ימינו לשמאלו, הוא שונא את יעקב, בלא שום הסבר.

הוסיף הרב מפוניבז' ואמר, שמה שרואים לפעמים שהגוי מיטיב ליהודי ומראה לו פנים של אהבה וחיבה, לא משום שהוא באמת אוהבו, כי השנאה טבועה לו בדמו ולא יתכן שיש לו אהבה ליהודי. אלא זה או מפני שהוא חושב להשיג איזו טובת הנאה מהיהודי, ולכן הוא מראה לו פנים שוחקות כדי שייטיב לו בעתיד הקרוב או הרחוק. או שכאשר כלל ישראל זכאים הקב"ה נתן לאומות העולם כח ללכת נגד טבעם, כדי להיטיב לישראל. ולב מלכים ושרים ביד ה', וכשרוצה הקב"ה שהאומות ייטיבו לישראל, הוא מכניס להם אהבה לישראל נגד טבעם, כדי שישראל יתנו מהם.

הבית הלוי היה אומר שגוי שרואה יהודי ויש לו אפשרות להכותו ואינו מכהו, זה או מפני שהוא שוטה, או מפני שהוא עצלן, כי אחרת אין שום סיבה טבעית שלא יכהו.

הציץ עליו בעל הבירה – יש מנהיג לבריאה

הבא הקדים ואמר, "הרמז שנאמר בשבוע שעבר בפסוקי ההפטרות, אינו הפשט האמיתי בפסוק, ואין לחזור עליו". סתם ולא פירש...

*

עוד סיפר רבנו באותה שנה מעשה מעניין מאוד, שגם בו הראה הקב"ה שיש מנהיג לבריאה.

באותו שבוע הכריזו במטרה על "מבצע בטיחות בדרכים", והמבצע כלל פריסת אלפי שוטרים ומתנדבים ברחבי הארץ, שיפקחו על התנועה ויביאו למודעות ציבור הנהגים והולכי הרגל את חשיבות ענין זהירות בדרכים. ובתחילת השבוע התקיים כנס גדול ומרשים, שבו נשאו דברים נשיא המדינה ומפקד המשטרה שמונה במיוחד לפקח על מבצע זה. ושניהם דיברו דברים זהים שבו קראו לכולם להזהר בדרכים, ואמרו כי כל אחד צריך לדעת שהדרך היחידה למנוע תאונות דרכים תלויה אך ורק בזהירות של הנהגים.

ומנימת דבריהם נשמע, כאילו הסיבה לתאונות היא אך ורק מחמת חוסר הזהירות הנהגים, ואינו מכוון ליד ההשגחה העליונה. ועל נקודה זו סבב כל רוח דבריהם שהתאונות באות מידינו, ובידינו למנוע זאת, ובצורה זו דיברו גבוהה גבוהה, כי בכוחו ובעוצם ידי למנוע מהתאונות להתרחש.

כששמע רבנו את הדברים, מחה על כך, בוודאי חובת הזהירות מוטלת על כל אחד ואחד, לשמור את גופו ונפשו שלא יזיק ושללא יזוק, אבל איך אפשר להתעלם מיד ההשגחה העליונה. וכל יהודי מאמין אשר רוח אלוקים נושפת בקרבו, יודע את האמת האמיתית כי "מה מצעדי גבר ואדם מה יבין דרכו", הקב"ה הוא מוליך כל אדם ואדם למקומו, ואינו תלוי ביד האדם כלל וכלל, וכאשר הקב"ה גוזר, שום דבר אינו עומד כנגדו. ומוכן שהאדם מחוייב לעשות את ההשתדלות שלו ולא לפשוט בעצמו, אבל התוצאה הסופית, אך ורק מאת ה' היתה זאת.

אבל הם בסכלותם לא השכילו, ואמרו מה שאמרו.

בכל השבוע היתה תעמולה גדולה בעידוד הזהירות בדרכים, ובכל כתבי העת וכלי התקשורת הרבו להביא את הנאומים הללו, ועוד נאומים רבים בעניינים הללו.

סופו של דבר היה, שבדיקת באותו שבוע של המבצע היו הרבה יותר תאונות ביחס לשבועות קודמים, ואפילו המפקד עצמו שפיקד על כל המבצע נפגע בתאונה.

"ללמדנו – אמר רבנו – שאם הולכים בלשון המדברת גדולות, מיד מקבלים סטירת לחי על כך". הם הלכו בלשון המדברת גדולות כאילו דינו רמה ולא ה' פועל כל זאת, ובידנו ובכוחנו למנוע את הכל, מיד הראה להם ה' את יד השגחתו, שיש מנהיג לבריאה, והוא עשה ועשה ויעשה את כל המעשים כולם.

וסיים ואמר, "האמת האמיתית היא שהכל בידי שמים, ובכדי להנצל מתאונות דרכים, העצה היחידה היא לומר "תפילת הדרך" בכוונה, ובזכות זה הקב"ה ישמור צאתנו ובוואנו לחיים טובים ולשלום".

ובהקשר לכך הביא את דברי מרן הגה"ק רבי אלחנן וטרמן זצ"ל, כפי שמובא בספר "אור אלחנן" (חלק א' עמוד רע"ז), "פעם אחת נסע ר' אלחנן באניה מצרפת לאנגליה, במהלך ההפלגה התחוללה בים סערה עזה, וכל הנוסעים סבלו קשה, ונתקפו בהקאות ובתופעות אחרות של מחלת הים. כשעגנו בחוף של אנגליה וירדו מהאניה, ניגש אחד מהנוסעים אל ר' אלחנן ושאלו "איך עברה הנסיעה על הרבי, הלא היינו כולנו חולים עד כדי פיקוח נפש?".

ר' אלחנן ענה לו בתמימות, "מזור, אנכי לא סבלתי מהפרעות, הדרך עברה עלי בהרגשה נוחה מאוד. כנראה אתם לא אמרתם את "תפילת הדרך" בכוונת הלב הראויה".

היה זה בשנת תשמ"ג, נעשה מעשה שהקב"ה הראה בו לכל יושבי הארץ שהעולם אינו הפקר, וכאשר קמו קבוצת כופרים למרוד בה' ובתורתו ולחלל את השבת בריש גלי, השבת נפרעה מהם בכפל כפליים.

וכך היה המעשה, בימים ההם החליטה הממשלה בהשתדלות הנציגים שומרי התורה, לאסור על חברת התעופה אל-על, לטוס בשבת. עד אותם ימים החברה חיללה שבת, בטיסות סדירות בשבת, ובאותה שנה יצאה ההחלטה לאסור את הטיסות בשבת.

עובדי החברה זעמו על ההחלטה הזו, משום שלטענתם הרוויחו הון רב מהטיסות בשבת, ועתה לפי ראות עיניהם יפסידו רבות.

העובדים התאגדו יחד, ועתרו לבג"ץ בבקשה שיפסול את החלטת הממשלה.

שופטי בג"ץ הידועים בשנתם לדת, ישבו ודנו כביכול בתביעה, ולבסוף הוציאו פסק המבטל את ההחלטה הזו, וקבעו שתוך 45 ימים החברה חוזרת למתכונתה הראשון, ורח"ל חילולי השבת שהיו בפרהסיה יחזרו שוב.

ימים ספורים לאחר מכן, כשעדיין לא עברו סך הימים הקצובים הללו, נוצר סכסוך בין העובדים לחברה, על עניינים פעוטי ערך, ולא הצליחו להגיע לעמק השווה, הטייסיים והעובדים פתחו בשביתה מתמשכת, וכל הטיסות של החברה הושבתו כליל.

סוף דבר היה, שכאשר הגיעה העת שבה נקבע שהחברה תשוב לטוס בשבת, שהיה בסמיכות לפרשת השבוע פרשת וישלח, החברה כבר פשטה רגל, והפסידו שם את כל הונם וכספם.

רבנו דיבר על המעשה הזה בשיעורים, להראות שהעולם אינו הפקר, ומי שמכריז מלחמה בשבת, השבת נפרעת ממנו בכפל כפליים, ובסוף לא רק שבשבת אין טיסות אלא גם בימות החול החברה מושבתת כליל.

ואמר שבדרך הדרוש אפשר לומר רמז נפלא בפסוק הראשון של הפטרת **פרשת וישלח** ולפי שיטה א', עיין מש"ב סימן תכ"ח סק"ב, שמפטירים בהושע פרק י"א "ועמי תלואים".

ובפסוק נאמר, "ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראהו יחד לא ירומם". ופרשי, "ועמי תלואים למשובתי, כשהנביאים מלמדים אותם לשוב אלי, תלואים הם אם לשוב אם לא לשוב בקושי ישובון אלי". כלומר שגם כשהנביאים מלמדים אותם לשוב בתשובה עדיין אינם שבים, אלא הם מסתפקים אם לשוב או לא.

ויש לרמוז, "ועמי תלואים למשובתי – עמי עומדים תלואים ומסופקים, ואינם חוזרים בתשובה. ומיהו אותו עמי? אומר הפסוק, **ואל על יקראהו יחד** – שמם נקרא חברת אל-על שהחברה וכל עובדיה הכריזו יחד מלחמה בשמירת השבת, ואינם חוזרים בתשובה ממעשיהם הרעים. ובא הפסוק ומרמז מה יהיה בסופם, **לא ירומם** – המטוסים מושבתים כליל ואינם מתרוממים לטוס כי הם פשטו את הרגל".

רמז זה מענינא דיומא בהפטרות השבוע, היה חד ונוקב ויורד!

והנה בכל מוצאי שבת היה דרכו של רבנו להכנס לאזור תפילת מעריב, אל מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, לדון עימו בחידושים שהתחדשו השבוע, ולהתברך מפיו.

באותה שנה במוצאי שבת פרשת וישלח, אמר להרב שך את הרמז הנפלא הזה. ולהפתעו הרב שך לא היה מרוצה מהפירוש הזה, איך אפשר להוציא את הפסוק מידי פשוטו, הרי ברור מאליו שזה לא הפירוש של הפסוק, אלא רק רמז בלשון הפסוק על הענין הזה. אבל הרב שך סבר שאפילו בדרך רמז, לא ראוי לומר את זה, לקחת פסוק קדוש ולפרשו בדרך רמז על מעשים ודברי חול שנעשים עתה תחת השמש, אינו ראוי.

רבנו שמידת האמת היתה נר לרגליו, כששמע את תגובתו של רבו, הרב שך, מיד ביטל את דעתו ושוב לא חזר על הדברים הללו. ובשיעורים בשבוע

גליון השבוע מוקדש לע"נ האשה הדגולה מרת מיכל בת הג"ר שמואל ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

נלב"ע ט"ז כסליו תשס"ב

ניתן להשיג את העלון בכל שבוע בטלפון 0527120854 או במייל 7120854@gmail.com

להערות ולתרומות ניתן לפנות לטלפון ולכתובת הנ"ל